

Аліна Цвігун

студентка гр. ФМЗВН-11,

Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Західноукраїнського національного університету, м. Вінниця
Науковий керівник: к.е.н, доцент Надія Головай

ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Банки державного сектору є важливішим та невід'ємним елементом фінансової системи країни. Саме державні банки забезпечують фінансово-економічну стабільність в країні, безперерйне функціонування банківської системи, підтримку пріоритетних галузей економіки та здійснюють безпосередній вплив на стан макроекономічної рівноваги в країні. Беручи до уваги нестабільну економічну ситуацію в Україні та військову агресію РФ, питання щодо дослідження сучасного стану банків державного сектору та напрямів їх розвитку є досить актуальними.

Банки із участю держави є невід'ємним елементом банківської системи та фінансово-економічної системи загалом. Зважаючи на це теоретичні та практичні питання щодо стану та перспектив розвитку державних банків широко досліджуються вітчизняними та зарубіжними науковцями. Зокрема, проблематику сфери державних банків у своїх наукових доробках висвітлили такі вітчизняні вчені та практики, як К. Жирій [1], Л. Сус [5], М. Онищук [5]. Разом з тим, незважаючи на значну кількість наукових праць, що безпосередньо стосуються діяльності банків, недостатньо дослідженими залишаються питання про основні засади функціонування банківської системи в умовах воєнного стану.

Проведений аналіз показав, що станом на тепер в Україні функціонує 4 державних банки – АТ «Ощадбанк», АТ «Укресімбанк», АБ «Укргазбанк», АТ КБ «Приватбанк» [4]. Загалом в Україні станом на 01.01.2023 нараховується 67 банків. Частка державних банків за кількістю становить майже 5%, однак за величиною активів їх присутність складає 54,2%. Отже, роль державних банків у розвитку економіки є значимою, а отже, необхідно детально проаналізувати їх поточний стан.

Проблеми, з якими зіткнувся банківський сектор з початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну, призвели до суттєвих змін умов його функціонування. Водночас принципи функціонування банківської системи навіть за умов кризового стану залишились незмінними. Вищезазначене обумовило доцільність проведення аналізу поточного стану діяльності банків державного сектору в Україні (табл. 1).

Досліджуючи дані, наведені в табл. 1, можемо дійти висновку, що чисті активи державних банків станом на 01.10.2023 р склали 1097,789 млрд грн, а кредити, надані клієнтам цих установ – 309,302 млрд грн, або 28,2% у загальних активах банків із участю держави, що характеризує підвищення рівня

участі банків в обслуговуванні суб'єктів господарювання під час воєнного стану. Варто зазначити, що у порівнянні з аналогічним періодом попереднього року АТ КБ «Приватбанк» збільшив суму чистих активів на 105,252 млрд грн, АБ «Укргазбанк» на 30 млрд грн, АТ «Ощадбанк» –18,76 млрд грн, АТ «Укрексімбанк» – 36 млрд грн [3].

Таблиця 1

Аналіз діяльності банків з участю держави станом на 01.10.2023, млрд грн

Банк	Чисті активи	Балансовий капітал	Зобов'язання	Депозити
АТ КБ «Приватбанк»	668,103	52,923	438,473	416,2
АТ «Ощадбанк»	268,698	24,114	220,920	206,3
АТ «Укрексімбанк»	245,996	2,977	211,837	153,7
АБ «Укргазбанк»	160,010	6,283	140,274	116,5

Примітки. Сформовано на основі даних [3].

Вищезазначені показники демонструють, що під час дії воєнного стану державні банки провадять свою діяльність з урахуванням адаптації до поточної ситуації та забезпечуючи макроекономічну стабільність країни.

Варто звернути увагу на те, що в Україні у 2020 році окреслено Засади стратегічного реформування державного банківського сектору (стратегічні принципи), які охоплюють основні кроки реформування діючої системи державних банків. Стратегічні орієнтири розроблено та заплановано реалізувати до 2024 р.

Дослідивши вищезазначений документ, можемо виділити такі найважливіші напрями реформування державного банківського сектору: удосконалення принципів та механізмів корпоративного управління; підвищення конкурентоспроможності та ефективності діяльності державних банків; перетворення державних банків із збиткових на прибуткові [2].

Проте, в умовах дії воєнного стану відбулася об'єктивна зміна вектору щодо пріоритетних напрямів розвитку банків державного сектору. Відтак, задля подальшого забезпечення стабільного функціонування банків, необхідно здійснювати особливий режим нагляду та контролю за їх функціонуванням, щоб забезпечити більш прозору оцінку їх діяльності, оперативно вживати певні заходи для забезпечення їх платоспроможності у нестабільних економічних умовах.

Зокрема, К. Жирій рекомендує для забезпечення сталого розвитку банківського сектору розробити рекомендації для всіх банків стосовно покращення управління проблемними активами та активізувати напрямки зі створення вторинного ринку проблемних активів, що допоможе банкам позбутися проблемних активів та забезпечить збільшення обсягів нових кредитів [1]. Водночас, особливу увагу варто звернути на удосконалення ризик-менеджменту в банках. В умовах війни актуалізуються питання стійкості банківських установ до кібератак, завдяки яким вдалося забезпечити безперервне проведення фінансових операцій.

Отже, підбиваючи підсумок проведеного дослідження, можемо дійти висновку, що ефективне та дієве державного банківського сектору під час війни є невід'ємним елементом забезпечення фінансової стабільності в країні. Проведений аналіз показав, що державні банки адаптувались до сучасних реалій та продовжують працювати в кризовій ситуації, тим самим будуючи підґрунтя для забезпечення стабільності фінансової системи. Станом на тепер головною метою діяльності державних банків є забезпечення стійкості економіки під час війни та період післявоєнного відновлення.

Список використаних джерел

1. Жирій К. Як банки допомагають вистояти економіці та громадянам у часи війни. *Інформаційне Агентство УНІАН*. 2022. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/yak-banki-dopomagayut-vistoyati-ekonomici-ta-gromadyanam-u-chasi-viyni-novini-ukrajina-11753254.html> (дата звернення: 09.04.2023).
2. Засади стратегічного реформування державного банківського сектору (стратегічні принципи). 2020. Веб-сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/SOB%20Strategy.pdf> (дата звернення: 12.04.2023)
3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/zviti-po-derzhavnih-bankah-fin> (дата звернення: 14.04.2023).
4. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 12.04.2023).
5. Сус Л. В., Онищук М. О. Функціонування державних банків на ринку банківських послуг України. *Наукові горизонти*. 2019. № 4. С. 67-76.